

Zero Waste Europe (idea Zera Odpadów dla Europy) została utworzona żeby umożliwić społecznościom przemyśleń ich podejścia do surowców. W coraz większej liczbie regionów, stowarzyszenia obywateli, biznes i władze lokalne podejmują istotne działania w kierunku wyeliminowania odpadów z naszego społeczeństwa.

PRZYPADEK #2

Sierpień 2014

HISTORIA

ARGENTONA

Katalońskie miasto Argentona, położone na północny-wschód od Barcelony, stoi na czele sieci gmin, które uczestniczą w programie Zero Waste Europe (Zero Odpadów dla Europy). Gdy system selektywnej zbiórki u źródła został wprowadzony w 2004 roku, Argentona ponad dwukrotnie poprawiła poziom swojego recyklingu i stała się pionierskim przykładem dla Katalonii.

Powierzając umowy na usługi zbiórki odpadów lokalnym przedsiębiorstwom, gmina nie tylko zwiększyła lokalne zatrudnienie, ale również poprawiła świadomość społeczną dotyczącą środowiska, pokazując raz jeszcze, że program Zero Waste jest nie tylko o odpadach, ale również o naszej relacji z otoczeniem co wzmacnia świadomość społeczną.

Zmiana w zbiorce odpadów

Do roku 2004, Argentona podążała za najpopularniejszym systemem zbiórki odpadów w Hiszpanii, opierającym się na selektywnej zbiórce czterech rodzajów odpadów - szkło, papier, opakowania (takie jak tworzywa sztuczne), puszki oraz pozostałe odpady resztowe. Każdy z tych strumieni był odbierany w oddzielnych kontenerach umieszczonych na ulicach miasta. Odpady organiczne nie były zbierane oddzielnie, co powodowało ich zanieczyszczenie innymi rodzajami odpadów. Przy tak realizowanym systemie, poziom recyklingu utrzymywał się na stabilnym poziomie poniżej 20%, a większość odpadów wytwarzanych przez Argentonę wywożona była do spalarni w Mataró, położonej 5 km od Argentony.

Możliwość odejścia od tego systemu pojawiła się gdy spalarnia w Mataró wykazała pierwsze oznaki przeciążenia. W latach 2001-2002, wraz ze wzrostem szybkości wytwarzania odpadów, gminy które

- Populacja: 12,000
- Poziom odzysku 2012: 68,5 %
- System selektywnej zbiórki odpadów u źródła „od drzwi do drzwi”, jest realizowany w starej części miasta, którą zamieszkuje około 8500 mieszkańców (75% ludności), reszta ludności zamieszkuje obrzeża miasta Argentona.

dostarczały odpady do tej spalarni stanęły przed dylematem, co zrobić dalej. Miały one do wyboru: rozbudowę spalarni w celu zaspokojenia potrzeb, bądź

"Naszą motywacją, aby usprawnić system, nie była tylko ochrona środowiska. Ważny był również aspekt społeczny, wierzyliśmy że bardzo ważną rzeczą jest aby ludzie mieli świadomość ekologiczną, i aby angażowali się w kwestie dotyczące odpadów." Joan Pujol, ekspert techniczny ds. odpadów w Radzie Miasta.

wprowadzenie zmiany w systemie gospodarowania odpadami, która doprowadzi do zwiększenia poziomu recyklingu i spowoduje że rozbudowa spalarni będzie zbędna. Na szczęście, burmistrzowie miast zdecydowali się na drugą opcję i zobowiązali się do poprawy selektywnej zbiórki odpadów.

Argentona, będąc w najbliższym sąsiedztwie spalarni, była szczególnie wrażliwa w kwestii odpadów i rozpoczęła przełomową inicjatywę w celu odnalezienia alternatywy. W tym samym czasie trzy małe miasteczka w Katalonii wprowadzały w życie selektywną zbiórkę w systemie „od drzwi do drzwi”, były to Tiana, Tona i Riudecanyes. Czerpiąc z doświadczeń tych pionierskich miast, Rada Miasta Argentona była przekonana, że taki system gospodarowania odpadami, będzie krokiem naprzód.

Opracowanie własne na podstawie danych z Rady Miasta Argentona

Plan zaczął się kształtować w 2002 roku, po obradach Rady Ochrony Środowiska miasta Argentona oraz po wizytach w tych miasteczkach, które wprowadziły już nowy system gospodarowania odpadami. Gdy w 2004 roku umowa na zbieranie odpadów z firmą FCC (Fomento de Construcciones y Contratas) zbliżała się ku końcowi, Rada Miasta zdecydowała przyspieszyć wdrożenie

selektywnego systemu zbiórki u źródła „od drzwi do drzwi”.

Krok po kroku: Zacząć od odpadów organicznych i resztkowych

Przed wprowadzeniem nowego systemu mieszkańcy Argentony zostali poinformowani o

nadchodzących zmianach za pomocą kampanii uświadamiającej. W pierwszej fazie wdrażania nowego systemu, każdy mieszkaniec miasta otrzymał mały brązowy pojemnik do segregacji odpadów z żywności w domu. W ten sposób, krok po kroku system zaczął działać. Firmy zostały zaopatrzone w pojemniki na odpady organiczne o zróżnicowanej wielkości, w zależności od ilości wytwarzanych odpadów organicznych, za czym szły również zróżnicowane opłaty. Pozostałe odpady (te, co nie nadawały się do recyklingu) również były zbierane w systemie „od drzwi do drzwi”, podczas gdy inne strumienie odpadów nadal były zbierane w kontenerach na ulicach.

"Na początku nie było łatwo, część ludzi odmówiła zmiany swoich przyzwyczajeń, niektórzy nawet protestowali przeciwko nowemu systemowi. Na szczęście Rada Miasta postanowiła pozostać nieugięta i skupiła się na realizacji pierwszej fazy projektu. Sukces jaki przyniósł pierwszy etap uspokoił mieszkańców, a już kilka tygodni później nowo wprowadzona metoda działała płynnie i bez skarg. wspomina Joan Pujol.

„Na początku nie było łatwo, część ludzi odmówiła zmiany swoich przyzwyczajeń...!”

...Rada Miasta postanowiła pozostać nieugięta...

...kilka tygodni później nowo wprowadzona metoda działała płynnie i bez skarg”

Natychmiastowe zwiększenie poziomu recyklingu

Pozytywne wyniki były odczuwalne już od samego początku, a poziom selektywnej zbiórki odpadów wzrósł spektakularnie. Co więcej, nowy system zmniejszył poziom zanieczyszczenia w innych strumieniach odpadów, zwłaszcza odpadów organicznych. Poziom zbiórki odpadów wzrósł aż do 70% na terenie gdzie wprowadzono nowy system, co z kolei spowodowało wzrost ogólnego poziomu segregacji odpadów na terenie całego miasta do 52%. Co więcej zastosowanie nowego systemu spowodowało spadek poziomu zanieczyszczeń do 2% w odpadach organicznych w roku 2009! Później poziom recyklingu nadal wzrastał aż osiągnął 68,5% w 2012 roku.

System zachęt, aby rozpocząć kompostowanie odpadów organicznych w domu, był również przewidziany dla mieszkańców. W 2007 roku gmina zasponsorowała 113 pojemników do kompostowania, oraz 15 koszy (tzw. wormerów). Równocześnie przeprowadzono szkolenia w zakresie prowadzenia kompostowników. Inicjatywa ta spotkała się z dużą aprobatą mieszkańców, a wielu z nich stało się pasjonatami kompostowania odpadów.

W drugiej fazie, Argentona zaczęła rozwijać system zbierania papieru oraz odpadów opakowaniowych, analogiczny do tego, który wprowadziła przy odpadach organicznych w 2008 r. Szkło jako jedyne zbierane było w specjalnych pojemnikach usytuowanych w wielu miejscach na terenie gminy. W rezultacie tych działań poziom recyklingu odpadów w mieście wzrósł ponownie.

Lokalne zielone miejsca pracy!

Dodatkową zaletą wprowadzenia systemu selektywnej zbiórki „od drzwi do drzwi”, był **impuls w lokalnym zatrudnieniu, widoczny w potrojeniu się liczby miejsc pracy w przedsiębiorstwie gospodarki odpadami i poprawieniu integracji społecznej**. Usługa selektywnej zbiórki świadczona była przez lokalne przedsiębiorstwa społeczne zwane „Arca Maresme Empresa d'Inserció SL”, które zapewniały wiele różnych usług związanych z odpadami i zatrudniały ludzi zagrożonych wykluczeniem społecznym (około 30% pracowników)

Przed wprowadzeniem nowego systemu firma, która zajmowała się zbiórką odpadów (FCC - Fomento de Construcciones y Contratas) zatrudniała trzy osoby które zajmowały się odbieraniem odpadów od mieszkańców. Biorąc pod uwagę ciągle rosnącą ilość odpadów, zbiórka odbywała się przez 7 dni w tygodniu przez długie godziny, a to spowodowało zwiększenie się liczby pracowników do 11.

Jest to jedna z głównych lekcji którą należy wyciągnąć z przedstawionego studium przypadku: obok wspierania recyklingu, największe koszty związane ze zbieraniem odpadów, przeniesione są z kosztów urządzeń i technologii na stworzenie miejsc pracy, co w ostateczności pozytywnie wpływa na lokalną gospodarkę.

Odpady zbierane są od drzwi do drzwi każdego dnia tygodnia, w zależności od rodzaju i typu odpadów, a następnie ładowane są do śmieciarek. Mieszkańcy wystawiają swoje odpady w określonym czasie - od 20:00 do 22:00 w nocy, a ludzie odpowiedzialni za odbiór odpadów rozpoczynają swoją pracę od godziny 22:00.

Po uczestnictwie w szkoleniach i po otrzymaniu własnego kompostownika pan Joseph Salvador Bosch stał się fanem kompostowania odpadów organicznych. Teraz wszystkie swoje kuchenne i ogrodnicze odpady wykorzystuje do stworzenia kompostu, którym później nawozi glebę na swojej działce. "To było takie pozytywne doświadczenie. To rzeczywiście wymaga trochę pracy, ale ważniejsze jest to, aby żyć w zgodzie z naturą i przestać używać nawozów sztucznych. Dziś już ich nie potrzebuję, jest to z pewnością dobry krok naprzód. "

Co i kiedy jest zbierane?

Odbiór odpadów przedstawia się następująco: trzy razy w tygodniu zabierane są odpady organiczne (resztki żywności i odpady ogrodowe - trawy, liście); dwa razy w tygodniu odbierane są lekkie opakowania typu tworzywa sztuczne oraz puszki; natomiast raz w tygodniu odbierany jest papier oraz odpady pozostałe. Co więcej codziennie odbywa się zbiórka zużytych pieluszek jednorazowych (mają one osobny pojemnik w ciężarówce).

Zbieranie pieluch jest systemem przyjaznym dla rodzin, które wykorzystują tego typu produkty. Wpływa to dodatkowo na niską częstotliwość zbiórki odpadów resztkowych. Ten sposób gospodarowania odpadami obniża koszty ich pozyskania i umożliwia dostarczenie surowców wtórnych oraz odpadów nadających się do kompostowania do odpowiednich zakładów przetwórczych.

Wszystkie selektywnie zebrane odpady poddające się recyklingowi są kierowane prosto do odpowiednich lokalnych zakładów przetwórczych, a pozostałe odpady są kierowane do sortowania w pobliżu Mataró,

gdzie przywożone są również odpady z okolicznych gmin, aby poddać je procesowi mechaniczno-biologicznego przetwarzania (MBP). Technologia ta umożliwia dosegregowanie surowców wtórnych i organicznych z odpadów zmieszanych. „To nie jest idealne rozwiązanie” przyznaje Joan Pujol, członek Rady Miejskiej Argentony, „ale wysyłamy coraz mniej odpadów do spalarni, a nasze odpady resztkowe są ciągle minimalizowane. Co więcej nie musimy już dostarczać do spalarni żadnej konkretnej ilości odpadów”.

O rewolucji: Płać za tyle ile wyrzucasz

Po wprowadzaniu nowego systemu selektywnej zbiórki odpadów, było ważne aby wprowadzić system zachęt dla mieszkańców dla utrzymania i poprawy poziomu recyklingu oraz zmniejszenia ilości wytwarzanych odpadów. W 2009 roku przyszedł czas na wdrożenie systemu "Płać za tyle ile wyrzucasz" (Pay as you throw - PAYT), który nagradzał lub karał finansowo gospodarstwa domowe w zależności od ilości odpadów, które wytwarzały.

Odpady zbierane są od drzwi do drzwi każdego dnia tygodnia, w zależności od rodzaju i typu odpadów.

Do tego czasu, w Argentonie istniała stała opłata gminna, która była nałożona na wszystkich mieszkańców na obszarze obwoźnej zbiórki odpadów. Gdy system „PAYT” został wprowadzony w 2009 roku, mieszkańcy byli zobowiązani do gromadzenia opakowań i odpadów pozostałych, w specjalnych opodatkowanych workach. Teraz koszt gospodarowania odpadami został pokryty poprzez połączenie stałej stopy podatkowej, która przeznaczana jest na częściowe pokrycie tego systemu oraz opłaty zmiennej w stosunku do odpadów wytworzonych.

Ograniczenie kosztów systemu poprzez zmniejszenie ilości wytwarzanych odpadów

Od 2009 roku system ten skutecznie zmniejszył ogólną ilość odpadów resztkowych o 15%, i aż

do 60% ilość odpadów w obszarze gdzie wprowadzono system zbiórki „od drzwi do drzwi”! Ilość odpadów opakowaniowych również spadła o 15%, ale według źródeł gminy Argentona, niektóre z tych wartości mogą wynikać z faktu, że niektóre odpady są wywożone do sąsiednich gmin nieobjętych systemem „PAYT”.

Program jest obecnie nadal w dużym stopniu samofinansujący. Dzięki podatkowi nałożonemu na usługi gospodarowania odpadami i zwiększone zyski generowane ze sprzedaży surowców wtórnych do Ecoembes i Ecovidrio (firmy pośredniczące, odpowiedzialne za zbieranie tworzyw sztucznych, papieru/kartonu oraz opakowań szklanych), jest możliwa kompensata rosnących kosztów operacyjnych systemu zbierania odpadów „od drzwi do drzwi”. W ramach rekompensaty za obróbkę odpadów organicznych Argentona odzyskuje część podatku zebranego przez rząd Katalonii z każdej gminy za składowanie i spalanie odpadów. Reasumując, nowy system zbierania okazał się jeszcze bardziej opłacalny ekonomicznie niż system zbiórki na

bazie kontenera, dzięki temu gmina może zaoszczędzić nawet € 35.000 rocznie.

Ostatnie reformy w systemie

W roku 2011 ratusz wprowadził pewną elastyczność do systemu „PAYT” łącząc stałe i zmienne koszty. Zmienna część opłaty określana jest według liczby osób w każdym gospodarstwie domowym, co wpływa na liczbę worków, które są dostarczane na odpady resztkowe i odpady opakowaniowe.

Ponadto, w 2013 roku Ratusz zrezygnował z użycia ustawowych żółtych worków na odpady z opakowań z gospodarstw domowych, w celu zmniejszenia ilości wywożonych odpadów do sąsiednich miast, tzw. „turystyki odpadowej”. Od tego czasu mieszkańcy mogą, używać worków dowolnego typu i rozmiaru. Sklepy wciąż są zobowiązane do korzystania z odgórnie narzuconych żółtych worków.

Opracowanie własne na podstawie danych z Rady Miasta Argentona

Ta prosta zmiana miała istotne konsekwencje. Na plus, nastąpił wzrost ilości segregowanych odpadów, co pokazuje, że mniej odpadów jest wywożonych do sąsiednich miast - twierdzi Rada miasta. Jednakże zmiana ta ma również negatywne konsekwencje w aspekcie ograniczenia i segregacji odpadów opakowaniowych. Grubość oraz kolor niektórych plastikowych worków umożliwia ukrycie nieprawidłowo segregowanych odpadów. Ponadto, obiekty handlowe i usługowe mogą teraz ukrywać swoje odpady opakowaniowe i traktować je jako odpady z gospodarstw domowych unikając w ten sposób płacenia właściwej opłaty.

Co dzieje się z innymi rodzajami odpadów?

Argentona usprawniła również sposób radzenia sobie z innymi rodzajami odpadów takimi jak odpady wielkogabarytowe, odpady toksyczne czy z też odpadami szczególnie trudnymi do recyklingu, jak kapsułki do ekspresów kawowych.

Odpady wielkogabarytowe, mogą być pozostawione przed domem, a w każdy poniedziałek rano zostaną one zabrane. Można je również przetransportować do punktu zbiórki na obrzeża miasta (Deixalleria). Ilość dostarczanych tam odpadów podwoiła się w 2008 roku w wyniku kampanii społecznej promującej recykling i ponowne wykorzystanie różnego rodzaju odpadów wśród mieszkańców Argentony. Mieszkańcy mogą przynieść tam swoje niepotrzebne artykuły o dużych gabarytach, odpady toksyczne, jak również odpady z ogródków (przycięte gałęzie itp.), oleje roślinne i mineralne. Około 80% odpadów kierowanych do Deixallerii wraca do ponownego użytku.

Tekstyli są zbierane przez „Roba Amiga”, sieć przedsiębiorstw społecznych w regionie, które umieszczają pojemniki przeznaczone do zbiórki w miejscach publicznych. Dobrej jakości ubrania sprzedawane są w sklepach „Roba Amiga” jako używane, lub wysłane są do krajów rozwijających się. Jeśli jednak nie mogą być ponownie użyte, po

recyklingu służą jako ścierki do czyszczenia bądź włókno w przemyśle.

Pozbywanie się odpadów resztkowych

W tej chwili, to co nie może zostać poddane recyklingowi lub procesowi kompostowania jest wysyłane do spalarni w Mataró, ale plan jest jak w każdym innym mieście, gdzie wprowadzono politykę „zera odpadów”, aby zminimalizować ilość odpadów wysłanych do spalarni.

Kryzys ekonomiczny, sukces selektywnej zbiórki odpadów w okolicy oraz redukcja wytwarzanych odpadów, spowodowały, że spalarnia w Mataró jest teraz w sytuacji, wolnych mocy przerobowych, które rekompensuje poprzez gromadzenie i spalanie odpadów z sąsiednich miast. Istotnym problemem dla recyklingu w regionie jest wciąż rywalizacja w cenach między recyklingiem a pozbyciem się poprzez spalanie/składowanie.

Obecnie koszty pozbycia się odpadów nie odzwierciedlają priorytetu określonego przez hierarchię postępowania z odpadami. Połączenie złego planowania infrastruktury, środków publicznych i dotacji do składowisk i unieszkodliwiania odpadów (niskie opłaty „na bramie” € 7,40/t w tym przypadku, w porównaniu do typowych kosztów w Europie około 100 €/t lub więcej), oznaczają, że kompostowanie nie jest jeszcze konkurencyjne w stosunku do spalania. To paradoks, który nie sprzyja redukcji odpadów oraz selektywnej zbiórce. Stopniowy wzrost opłat za spalanie w Katalonii powinien już niedługo rozwiązać ten problem, tworząc wyższą opłatę za spalanie odpadów, aby ta opcja była jak najmniej pożądana, zgodnie z hierarchią postępowania z odpadami.

Przyszłe wyzwania, przyszłe cele

Argentona utorowała drogę dla innych katalońskich gmin aby te zaczęły rozmawiać o programie „Zera Odpadów”. W ciągu ostatnich lat coraz więcej gmin przyjęło system „od drzwi do drzwi” i szereg innych

polityk prewencyjnych, które okazały się być skuteczne na przykładzie Argentony.

Idąc za przykładem, gminy takie jak Vilabreix, Celrà czy Olot podniosły ponad dwukrotnie poziom recyklingu w przeciągu roku. **Dla przykładu, recykling w Celrze wzrósł z 21% w 2011 do 89% w 2013 roku.**

W międzyczasie sieć gmin katalońskich wprowadzających program Zero Odpadów rośnie w siłę, aktualnie w programie jest ponad 55 gmin, wszystkie uczelnie publiczne w Katalonii, 30 firm i ponad czterdzieści organizacji i platform, które są zaangażowane we wspólną pracę, która ma na celu rozwój strategii „Zera Odpadów”.

Napisane przez:
Aimee Van Vliet

Przetłumaczone przez:
Marcin Pajor
Klaster Gospodarki Odpadowej i Recyklingu

Źródła

Rada miejska Argentona

Estratègia Catalana de Residu Zero

<http://estrategiaresiduzero.cat>

Associació de Municipis Catalans per a la Recollida Porta a Porta

<http://portaaporta.cat/ca/index.php>

Więcej informacji:

www.zerowasteurope.eu

www.facebook.com/ZeroWasteEurope

Kontakt:

info@zerowasteurope.eu

Twitter @zerowasteurope